Smärre meddelanden och notiser

Bandspelaren ett nytt viktigt hjälpmedel vid biologiska iakttagelser

I dessa dagar, då bandspelaren blir alltmer populär, är det kanske på sin plats att i en notis beröra ett område, där den hittills tagits i bruk i alltför ringa omfattning. nämligen som medhjälpare vid biologiska observationer i fält. Härtill lämpar sig nämligen den batteridrivna bandspelaren utomordentligt.

Hittills har vid sådana studier, då ej filminspelning utförts, anteckningsboken kompletterad med minnet fått stå för registreringen. Minnet har som bekant sin begränsning och är ej alltid fullt tillförlitligt. Anteckningsboken är bra, men har ett par väsentliga nackdelar. Dels hinner man ej skriva ned allt vad man skulle önskat vid ett snabbt skeende, dels måste man ta ögonen från studieobjektet medan man skriver. Båda dessa nackdelar faller bort vid användandet av bandspelaren. Det talade ordet är snabbt och hindrar ej samtidig, fortlöpande observation. Samtidigt får man alldeles automatiskt ett tidsschema »inbyggt» för hela skeendet. Finns speciella ljud, frambringade av studieobjektet, så kommer dessa med, åtminstone om man har en lämplig förstärkare till mikrofonen.

Förutom vid de direkta iakttagelserna lämpar sig bandspelaren utomordentligt till intalande av en dagbok för t.ex. en forskningsresa. Bekvämare och snabbare får man på detta sätt en fyllig skildring av erfarenheter och upplevelser. Man kan sedermera i mån av behov i lugn och ro avlyssna och överföra viktiga delar av upptagningen till maskinskriven text.

Bror Hanson

Några anteckningar om skalbaggar från en resa i Småland och Skåne 19—24 april 1964

Under en resa i Småland och Skåne som författarna gjorde i april 1964 noterades en del fynd av skalbaggar, vilka kan vara värda att publicera. Sålunda konstaterades bl.a. en del arter från trädslag, från vilka de tidigare ej var kända.

Kläckningar ur brakved Rhamnus frangula

Tetrops praeusta L.

Vid undersökning av brakved (Fig. 1) vid Hornsö den 20 april påträffades i toppkvistar larver av som det vid kläckningen visade sig *Tetrops praeusta.* Denna art anges i Thure Palms »Holzkäfer II» främst leva i torra lövträdskvistar. Angreppen

Fig. 1.

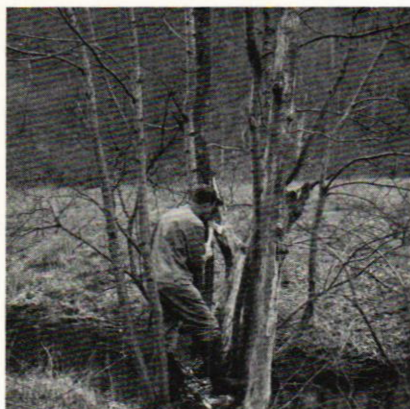

Fig. 2.

Fig. 1. Kvistar av brakved *Rhamnus frangula* med angrepp av bl.a. *Tetrops praeusta* L. Hornsö 20/4 1964. — Foto: S. Lundberg.

Fig. 2. Torr barkfallen ask *Fraxinus excelsior* med angrepp av *Melandrya caraboides* L. i nedre delen. Skäralid 24/4 1964. — Foto: S. Lundberg.

i brakved försiggick dock uteslutande i färska kvistar och larvangreppen slingrade sig fram under den tunna ytbarken längs med kvisten och avslutades med att en puppkammare anlagts genom urholkning av kvisten. Endast larver av en dimension påträffades.

I döda brakvedstammar konstaterades dessutom *Clytus arietis* L. (kläckt), *Grammoptera ruficornis* F., *Lymantor coryli* Perr. samt en vivel (endast som larv; kläckningsförsök misslyckades).

Kläckningar ur fågelbär Prunus avium

Under letandet efter *Anaesthetis testacea* F. (se Ent. tidskr. 1964, sid. 169—170) vid Emmaboda i Småland den 22 april genomgicks bl.a. resterna av ett avverkat fågelbärsträd liggande solexponerat på en åkerkant. I de grövre grenarna med tjockare bark påträffades puppor av *Plagionotus arcuatus* L., enstaka larver av praktbaggen *Chrysobothris affinis* F. samt i stort antal i de finare grenarna *Clytus arietis* L., vars larver, som förekom i två storlekar, troligen på grund av trädslaget fått en ovanligt gul färg. En fullväxt larv av *Clytus*-arten hade förberett det runda utgångshålet ända ut till barken.

Phymatodes pusillus F.

Imagines, som delvis börjat arbeta sig ut ur veden på ekkvistar, påträffades vid Hornsö redan den 20 april. Grenarna till en liggande vindfälld ek strax intill var förutom av *Phymatodes*-arten även angripna av *Pogonochaerus hispidulus* Pill och *Exocentrus adspersus* Muls, medan i stamdelen *Pyrrhidium sanguineum* L. i stort antal höll på att kläckas. Alla stadier från helt utfärgade imagines ned till larver påträffades av *Pyrrhidium*.

Leiopus nebulosus L.

Kläckt ur bl.a. hagtorn *Crataegus*.

Acanthoderes clavipes Schrk.

Larver påträffades i sälg, *Salix caprea* vid Hornsö. Sälgen var nästan helt död och larverna höll till under löst fastsittande bark. Puppkamrarna hade anlagts grunt i splinten. I sälgen fanns gamla angrepp av bl.a. *Agrilus guerini* Boisd. & Lac. och *Xylotrechus pantherinus* Saven.

Chlorophorus herbsti Brahm

I samband med undersökningen i Hornsö-trakten, Småland av en torkande klibbal, som var starkt angripen av *Dicerca alni* Fisch, påträffades larver av *Chlorophorus herbsti* i nedre delen av stammen. Bestämningen verifierades genom kläckning av två exemplar. Denna art är i Sverige tidigare känd från främst lind, men även ek och alm.

Melasis buprestoides L.

I toppdelen av samma klibbal, där veden var lösare, fanns starka angrepp av denna eucnemid, som även påträffades den 24 april i Skäralidsravinen i Skåne rikligt i en boklåga dels i form av larver, men också som imago, vilka tydligen övervintrat, men ännu ej börjat gnaga sig ut ur puppkammarna. Angrepp iakttogs där även i björk. Arten har tidigare ej rapporterats varken från detta sistnämnda trädslag eller från klibbal.

Stenostola dubia Leich.

Denna art lever företrädesvis i lind, men har vid ett tillfälle kläckts ur bok (Ent. tidskr. 1963, sid. 248). Vid undersökningen av ett äppelträd i en övergiven trädgård vid Everlöf i Skåne den 23 april påträffades larver förutom av *Pogonochaerus hispidus* L. även av *Stenostola* (även som puppa) i grenarna. Genom kläckning kunde det fastställas att det var fråga om den vanligare arten *dubia*.

Pogonochaerus hispidus L.

Påträffas i praktiskt taget alla lövträdslag. Vid undersökningen av torkande grenar av fläder *Sambucus niger* konstaterades cerambycidangrepp, som vid kläckningen visade sig vara *Pogonochaerus hispidus*. På grund av den lösa och torra veden dog flertalet larver.

Trichoceble floralis Ol.

Vid Strömserum påträffades puppor i vitrötad, torr, 2 cm grov hagtornsgren. De kläcktes den 2 maj, och något senare ur samma gren även ex. av *Dasytes coerulea* DeG.

Athous villosus Fourcr.

Larver från Skäralid, som tillvaratogs den 25 april 1964 och isolerades i provrör utan födotillskott lades ut i kyla omkring den 15 november och togs in i värme igen den 1 januari 1965. Trots denna misshandel förpuppades tre av de fyra larverna och kläckningen skedde den 5 och 16 mars respektive den 1 april.

Hypocoelus fleischeri Olexa

Denna art, som tidigare ej är uppgiven från Småland kläcktes rikligt dels ur bokgrenar liggande i skuggigt läge vid Hornsö dels ur en granlåga. Arten är tidigare känd från bok och benved. Nu tillkommer alltså gran och vid Skäralid konstaterades arten även i alm och björk. Avgörande är säkerligen inte trädslaget utan konsisten-

sen, som bör vara seg krympningsröta, normalt brunfärgad, men vad gällde granen, vitfärgad *Ostoma ferruginea*-ved.

De exemplar, totalt ca ett 50-tal, som kläcktes ur bokgrenarna från Hornsö avvek markant från skånska exemplar av arten främst genom en skarpt markerad fåra på halsskölden nående från basen till drygt halva halssköldens längd. Genitalorgan och övriga karaktärer överensstämde dock med *fleischeri* och bestämningen har bekräftats av A. Olexa (Prag), som studerat större delen av materialet.

Melandrya caraboides L.

Konstaterades i Skäralidsravinen i Skåne leva i såväl ask som bok. En på rot stående helt barkfallen ask (Fig. 2) var sålunda angripen i nedre delen upp till ca 3 m höjd. Vid besöket den 24 april fanns larver i två storlekar. Dessa levde strax under det hårda ytskalet och de fullväxta larverna hade förberett utgångshålet. I lösare ved i samma högstubbe fanns *Mordellistena abdominalis* F. som imago i puppkammare. I en vindfälld bok med barken ännu kvarsittande påträffades starka angrepp av *Melandrya* dels i stammen dels i grenved och här iakttogs puppor redan den 25 april. Larverna utvecklades i lätt vitrötad ved dock i avsevärt hårdare konsistens än vad släktingen *Melandrya dubia* Schall. normalt påträffas.

Stig Adebratt och Stig Lundberg

Arenostola extrema Hb. En för Sverige ny noctuid

År 1962 tog jag 4 exemplar av vad jag då trodde vara *Arenostola fluxa* Hb. på mina föräldrars landställe i Roslagen (Rådmansö, Koholma by, Skogshyddan). Under 1964 tog jag 23 exemplar till utav samma fjäril, ty jag ämnade skaffa mig en fullständig serie av arten.

En god vän till mig, Leif Berglund, önskade av någon anledning jämföra ett par av sina exemplar utav *Ar. fluxa* med mina. När han studerade mina fjärilar, blev han emellertid misstänksam, ty han tyckte att de påminde om de exemplar av *Ar. extrema,* som han sett i H. Koch: Wir Bestimmen Schmetterlinge. Fullkomligt säker var han dock inte.

Herr Stig Torstenius erbjöd sig då att närmare examinera fjärilarna och han fann, att de 4 exemplaren från 1962 var *Ar. extrema* och av de 23 exemplaren från 1964 var 15 st. *Ar. extrema,* resten *Ar. fluxa.*

Arenostola extrema Hb.	*Arenostola fluxa* Hb.
Ribbor i framvingens yttre del ljust pudrade mot mörkare bakgrund.	Ribbor i framvingens yttre del mörkpudrade eller av vingens färg.
Framv:s bakhörn mindre markerat än hos *Ar. fluxa,* vilket ger vingen ett mindre trekantigt utseende.	Framv:s bakhörn markerat, åtm. genom vingfransarnas form. Ger vingen ett trekantigt utseende.
I framv. är i allm. yttre tvärlinjen markerad genom en rad svarta punkter på ribborna. Hos en del mörka ex. är även inre tvärlinjen markerad, dock ofullständigare.	I framv. är den yttre tvärlinjen ofta ofullständig. Den inre aldrig (?)markerad.